

Józef Stala

"Chrześcijanin wobec agresji w rodzinie : perspektywa pedagogiczna", Janusz Mastalski, Kraków 2006 : [recenzja]

Studia nad Rodziną 16/1-2 (30-31), 504-507

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Niewątpliwie pozycja *Hazard i uzależnienia wirtualne* jest bardzo wartościową pozycją ze względu na podjętą problematykę. Wirtualny świat mediów coraz bardziej wpływa na życie i postawy człowieka, na jego poglądy na świat i życie społeczne, wreszcie na jego postawy wobec małżeństwa i rodziny. Autorzy wskazują na liczne wartości, jakie niesie za sobą świat nowych technologii, ale wskazują również wiele niebezpieczeństw, przed którymi staje człowiek, jego życie małżeńsko – rodzinne i społeczne, w sytuacji, gdy nie korzysta z nich w sposób racjonalny i mądry. Trzeba więc przypomnieć, za wskazaniem wielu autorów tej pozycji, że istnieje konieczność odpowiedniej edukacji do korzystania z nowoczesnych technologii komunikacji oraz konieczność promocji godności człowieka w nowych mediach.

ks. Mirosław Brzeziński – INOR WT KUL Lublin

Janusz Mastalski, Chrześcijanin wobec agresji w rodzinie. Perspektywa pedagogiczna, Wydawnictwo Naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, Kraków 2006, 387 s.

Zauważamy wiele czynników, które wpływają destrukcyjnie na rodzinę, jednak pozostaje ona nadal podstawowym gwarantem stabilizacji, kształtowania tożsamości osobowej i społecznej. Z kryzysem rodziny obecnym we współczesnym świecie łączy się również problem przemocy. Niezbędna wydaje się więc chrześcijańska refleksja nad zjawiskiem agresji występującej w podstawowym dla człowieka środowisku, jakim jest rodzina. Wymaga ta refleksja rzetelnej pomocy, między innymi w postaci odpowiedniej lektury. Dlatego z radością należy zauważyć książkę „Chrześcijanin wobec agresji w rodzinie. Perspektywa pedagogiczna” autorstwa ks. prof. dr. hab. Janusza Mastalskiego, pracownika naukowo-dydaktycznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Recenzowana publikacja została przygotowana do druku i wydana nakładem Wydawnictwa Naukowego Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie). Prof. dr. hab. Marian Śnieżyński (AP, Kraków) i ks. dr. hab. Jan Szczepaniak, prof. UPJPII (UPJPII, Kraków) przygotowali recenzje wydawnicze, których fragmenty opublikowano na okładce książki.

Autor podjęte zagadnienie diagnozuje, analizuje i próbuje wskazać drogi rozwiązania, także w wymiarze terapeutycznym. Na cel, potrzebę oraz uzasad-

nienie powstania niniejszej publikacji zwrócił uwagę we „Wstępie”: „Nie jest zatem łatwo pisać na temat kryzysów rodzinnych, a szczególnie o poważnym problemie, jakim jest przemoc i agresja w rodzinie. Jan Paweł II w czasie Audjencji Generalnej 1 grudnia 1999 roku zwrócił się do wszystkich zebranych z niepokojącą oceną: «kwestionowane są nie tylko pewne wzory życia rodzinnego, które zmieniają się pod naciskiem przemian społecznych i nowych warunków pracy. W imię relatywistycznej etyki, rozpowszechniającej się w szerokich kręgach opinii publicznej i w prawodawstwie cywilnym, atakowana jest sama koncepcja rodziny jako wspólnoty, której podstawę stanowi małżeństwo mężczyzny i kobiety... Trzeba zatem zachęcać do refleksji, która pomoże nie tylko wierzącym, lecz wszystkim ludziom dobrej woli w ponownym odkryciu wartości małżeństwa i rodziny». To właśnie wezwanie stało się inspiracją do napisania niniejszej książki. Każdy chrześcijanin powinien w sposób regularny pogłębiać swoją refleksję nad rodziną, jej kondycją, a także toksycznymi zjawiskami powodującymi dysfunkcyjność środowiska domowego... Chrześcijanin powinien pochylić się także nad agresją rodzinną. Powinien popatrzeć na przemoc domową przez pryzmat ewangelicznych prawd. Powyższe wezwanie papieża stało się inspiracją dla tytułu niniejszego opracowania: *Chrześcijanin wobec agresji w rodzinie*” (s. 12-13). „Niniejsza publikacja jest próbą odpowiedzi na apel papieża. Świadomość zagrożeń płynących z trendów współczesnego świata, a także konkretne rozwiązania likwidujące zagrożenia rozpadu rodziny są najlepszym sposobem afirmacji rodziny, która została przez Boga tak bardzo wyniesiona” (s. 17).

Recenzowana książka składa się z wykazu skrótów, wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, spisu bibliograficznego oraz streszczeń w trzech językach. W rozdziale I „Podstawowe zagadnienia familiologiczne” zostały przedstawione ustalenia metodologiczne. W trzech następnych rozdziałach (II – „Wewnątrzrodzinne determinanty postaw agresywnych”; III – „Zewnętrzne zjawiska stymulujące przemoc w rodzinie”; IV – „Rodzinne syndromy generujące przemoc”) została szczegółowo omówiona diagnoza – źródła przemocy we współczesnej rodzinie. Następnie w ostatnim, rozdziale V „Terapeutyczne przesłanie Jana Pawła II” zostały wskazane sugestie zachowań i reagowania na przemoc w rodzinie oraz sposoby zapobiegania jej. Powstała swojego rodzaju chrześcijańska terapia inspirowana nauczaniem papieskim. Autor w omawianej książce wskazał, iż zasadniczym obowiązkiem środowisk wychowawczych jest podjęcie i realizowanie spójnej, świadomej i celowej działalności wychowawczej z pełną odpowiedzialnością zwłaszcza za los dziecka. Przedstawił

rodzinę jako podstawową komórkę społeczną, którą wszystkie inne instytucje wychowawcze winny wspierać.

Należy podkreślić, iż w niniejszej książce zostały przedstawione sprawy niezwykle aktualne i ważne dla podstawowej komórki budującej i społeczeństwo, i Kościół – dla rodziny. Jasny i czytelny układ publikacji ułatwia czytelnikowi dotarcie do interesujących go zagadnień. Książka jest godna polecenia, ponieważ autorowi udało się z wielkim realizmem, ale bez moralizatorskiego tonu, w sposób niezwykle przekonujący i z pełną wyrazistością, przedstawić z perspektywy pedagogicznej trudne i bolesne zagadnienia. Pracę tę można traktować jako swego rodzaju podręcznik czy kompendium wiedzy na temat agresji w rodzinie. Ponadto cechą wyróżniającą tę publikację spośród wielu innych o podobnej tematyce wydaje się być postawienie w centrum chrześcijanina, który spotyka się lub którego dotyka agresja i przemoc w rodzinie. Każdy chrześcijanin winien systematycznie pogłębiać swoją wiedzę na temat rodziny, jej kondycji, ale i toksycznych zjawisk, które powodują jej dysfunkcyjność.

Dobrze się stało, że zostały także zamieszczone streszczenia w języku angielskim, niemieckim i włoskim, umożliwi to bowiem szerszemu gronu czytelników, którzy nie posługują się językiem polskim, zapoznanie się z niniejszą publikacją. Należy również podkreślić solidne udokumentowanie w przypisach przedstawionych zagadnień oraz olbrzymi materiał zgromadzony w zamieszczonym spisie bibliograficznym, zawierającym głównie literaturę przedmiotu, co pozwala czytelnikowi podejmować dalsze własne poszukiwania.

Omawiana książka jest godna polecenia szerokiemu gronu czytelników, a zwłaszcza małżonkom i rodzicom oraz osobom zajmującym się wychowaniem dzieci i młodzieży. Z pewnością będzie pomocna wszystkim, którzy podejmują refleksję nad rodziną i którzy jej służą, osobom przygotowującym się do założenia rodziny, małżonkom i wszystkim tworzącym rodzinę, a także osobom zajmującym się poradnictwem rodzinnym, wychowawcom, nauczycielom, katechetom, duszpasterzom, pracownikom ośrodków szkolno-opiekuńczych. Wydaje się, iż recenzowana książka będzie stanowiła także bardzo dobre źródło do przygotowywania zajęć dla wykładowców, studentów, nauczycieli, wychowawców, katechetów, duszpasterzy, a przede wszystkim dla rodziców.

Trafność, potrzebę, a nawet oczekiwanie na taką książkę podkreślili wyraźnie jej recenzenci: „Podstawową powinnością i obowiązkiem wszystkich nauczycieli, katechetów, a nade wszystko rodziców, jest podjęcie i realizowanie z pełną odpowiedzialnością za przyszły los dziecka, mądrej działalności wychowawczej. Autor recenzowanej książki zdaje sobie doskonale sprawę

z faktu, iż pozytywne efekty pracy wychowawczej mogą być osiągnięte jedynie z uwzględnieniem harmonijnego systemu oddziaływań w wszystkich instytucji, którym leży na sercu sprawa przyszłych pokoleń. Autor z pełną premedytacją i determinacją, ale także pasją badawczą, pragnie ukazać w swoich najnowszych publikacjach swoistą triadę środowisk wychowawczych opartą na wspólnej aksjologii. Triadę tę tworzą: szkoła, rodzina i grupy rówieśnicze... Ks. dr hab. Janusz Mastalski napisał kolejną książkę, która tym razem winna trafić do szerokiego grona osób, instytucji, uczelni, a nawet czynników rządowych odpowiedzialnych za współczesną polską rodzinę. Każdy, komu leży na sercu ta podstawowa komórka społeczna, kto docenia jej rolę i znaczenie w skali mikro i makro, nie może przejść obojętnie wobec tej pozycji... Publikacja zawiera kompendium wiedzy dotyczącej tych obszarów życia, które implikują powstanie i pogłębianie się agresji w rodzinie. Autor w sposób niezwykle przekonujący, bez niepotrzebnego kamuflażu, z pełną wyrazistością i ostrością spojrzenia, ukazuje zjawiska tkwiące w rodzinie, takie jak: rozwody, bezrobocie, alkoholizm czy toksyczność środowiska domowego, które generują problem agresji. Tropiąc przyczyny agresji poszukuje także innych źródeł, innych obszarów poza rodziną, powodujących pogłębienie się tego niebezpiecznego problemu, jaki dotyka coraz więcej naszych rodzin” (M. Śnieżyński). „Czytelnik otrzymuje do ręki znakomitą pracę dotyczącą przemocy w rodzinie. Jej autor ma szczególne predyspozycje do podjęcia tak trudnego tematu. Jest naukowcem – teologiem i pedagogiem oraz znanym wychowawcą, spowiednikiem. Dlatego tekst, który wyszedł spod jego pióra, jest z jednej strony refleksją naukową zainspirowaną spotkaniem z człowiekiem, z drugiej zaś uporządkowaniem doświadczeń pedagoga i duszpasterza przy pomocy narzędzi naukowych właściwych pedagogice, psychologii i teologii praktycznej. Zachowanie aparatu naukowego nie będzie przeszkodą w korzystaniu z tej pracy przez studentów, nauczycieli, duszpasterzy oraz rodziców i nie zniechęci ich do sięgnięcia po nią. Praca jest napisana z wielkim znanstwem przedmiotu. Ilość informacji o rodzinie zamieszczonych w niej jest imponująca. Czasami ma się wrażenie, że trzyma się w ręku przystępnie napisane kompendium wiedzy o rodzinie i trudnościach z jakimi się ona boryka, a nie tylko pracę o przemocy w rodzinie. Bibliografia, obejmująca blisko 600 pozycji, jest dla czytelnika dodatkowym gwarantem, że autor jest specjalistą w dziedzinie w której zabiera głos” (ks. J. Szczepaniak).

ks. Józef Stala – UPJPII Kraków